

A KÚRIA mint felülvizsgálati bíróság

Kfv. II. 39.159/2011/4.szám

A Kúria dr. Sarkadi Erika ügyvéd által képviselt felperesnek, a jogtanácsos által képviselt Megyei Kormányhivatal alperes ellen gyámhivatali ügyben hozott közigazgatási határozat bírósági felülvizsgálata iránt indított perében, amely perbe a felperes pernyertessége érdekében a igazgató által képviselt I.r. és jogtanácsos által képviselt II.r. beavatkozó beavatkozott, a Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Bíróság 2011. április 4. napján kelt 4.K.22.111/2010/7. számú jogerős ítélete ellen az alperes által 8. sorszámon benyújtott felülvizsgálati kérelem folytán az alulírott napon - tárgyaláson kívül – meghozta az alábbi

í t é l e t e t:

A Kúria a Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Bíróság 4.K.22.111/2010/7. számú ítéletét hatályon kívül helyezi és a felperes keresetét elutasítja.

Kötelezi a Kúria felperest és a felperesi beavatkozókat, hogy 15 napon belül egyetemlegesen fizessenek meg az alperesnek 10.000 (azaz tízezer) forint felülvizsgálati eljárási költséget.

A le nem rótt 36.000 (azaz harminchatezer) forint felülvizsgálati illetéket az Állam viseli.

Ez ellen az ítélet ellen további felülvizsgálatnak helye nincs.

I n d o k o l á s

A Városi Bíróság napján jogerős 10.P.21.446/2008/9. számú ítéletével az napján jogerős 9.P.22.650/1999/7. számú ítéletével megállapított cselekvőképességet kizáró gondnokságot megváltoztatva a felperest cselekvőképességet korlátozó gondnokság alá helyezte. A felperes a felperesi I.r. beavatkozó ápoló-gondozó intézményében lakik.

A felperes napján azzal az írásbeli kérelemmel fordult az I.r. beavatkozó intézmény igazgatójához, hogy az intézmény szállásépületében átalakításra kerülő kétágyas szobák kialakítási költségeihez járuljon hozzá. Az I.r. beavatkozó igazgatója a kérelmet teljesítette, hozzájárulását megadta.

Ugyanezen a napon az I.r. beavatkozó és a felperes között létrejött egy, a gondnok által is aláírt megállapodás, amely szerint „Az ellátott/törvényes képviselő vállalja, hogy az intézmény szállásépületében átalakításra kerülő kétágyas szobák kialakítási költségeihez hozzájárul”. A szerződő felek megállapodtak abban is, hogy ha a gondozás tíz éven belül – haláleset kivételével – megszűnik, az egyszeri hozzájárulásának – melynek számlával igazolt összege ezen megállapodáshoz került csatolásra - a fennmaradó évekre jutó (napra pontosan kiszámított) időarányos részét vissza kell fizetni. A kifizetendő összegből levonható az ellátottnak az intézménnyel szemben fennálló, dokumentált tartozása.

A felperes törvényes képviselője és az I.r. beavatkozó igazgatója a szoba átalakításáról szóban tájékoztatták a Gyámhatóságot, annak csoportvezetőjét, aki a jegyzővel történt egyeztetést követően ahhoz szóban hozzájárult. A vállalkozó ennek megfelelően az átalakítást elvégezte; a négyágyas szobát egy fallal ketté választotta, és behelyezett egy ajtót, így a korábbi négyágyas lakószobából 2 db kétágyas lakóhelyiség kialakítására került sor. Az új helyiségben egy vizesblokkot is építettek.

Ezt megelőzően a felperes és a „Kft. között „szoba átalakításra” jött létre megállapodás 188.500 forint vállalkozási díj kikötése mellett azzal, hogy a szerződés teljesítési határideje napja.

A felperes törvényes képviselője kérte a gyámhivaltól az átalakítással felmerült 188.500 forint szobakialakítási költségnek a felperes gyámhatósági folyószámlájáról történő kifizetésének engedélyezését.

elsőfokú hatóság a kelt, számú határozatával a felperes gyámhatósági folyószámlájáról a kérelmezett összeg felvételét a gondnokolt részére engedélyezte. Ez a határozat jogerőre emelkedett.

Az alperes felügyeleti jogkörében eljárva a számú határozatával a fenti elsőfokú határozatot megváltoztatta – többek között - az új szoba kialakítás céljára történő 188.500 forint kifizetése iránti kérelmet elutasította.

Az alperes az elutasító rendelkezés indokolásaként kifejtette, hogy a gyámhatóságokról, valamint a gyermekvédelmi és gyámügyi eljárásról szóló 149/2007.(IX.10.) Korm. rendelet (a továbbiakban: Gyer.) 149.§ (4) bekezdése értelmében a szociális intézményben elhelyezett gondnokolt esetében a gyámhivatal nem engedélyezheti a pénz felhasználását – a személyi térítési díj és a költőpénz kivételével - az intézményi költségek fedezésére. Hivatkozott továbbá az I.r. beavatkozó napján kelt számú működési engedélyére, és a napján jogerőre emelkedett számú működési engedélyről rendelkező határozatra, és megállapította, hogy az I.r. beavatkozói intézmény nem rendelkezik működési engedéllyel emelt szintű, illetve átlagot jóval meghaladó minőségű elhelyezési körülményeket és szolgáltatásokat biztosító férőhelyre, így egyszeri hozzájárulást sem kérhet az intézményben történő elhelyezés során.

A felperes keresetében az alperes határozatának megváltoztatását, és az elsőfokú hatóság határozatának helybenhagyását kérte. Állította, hogy az elvégzett beruházás számára kedvezőbb elhelyezést és jobb életkörülményt tesz lehetővé. Hivatkozott arra, hogy a közte és az intézmény közötti megállapodás a Önkormányzat által kiadott Mkgy.14/2008.(XI.30.) rendelet 2. számú melléklet 8. pontjában foglaltak alapján jött létre, az intézmény nem ígért sem szóban, sem írásban emelt szintű ellátást az ellátottnak/gondnokoltnak, csupán az intézményi átlagot jelentő körülményekhez képest átlagon felüli elhelyezést (egy-, kétágyas szobába, hideg-meleg vizes blokk kialakítása, illetve egyéb esetekben a lakrészhez külön fürdőszoba kialakítása). Az intézmény emelt szintű ellátásnak megfelelő térítési díjat sem számított fel.

Állította, hogy nem intézményi költségre fordították az összeget, mert valójában ezért az összegért egy kétágyas szobát kapott, hideg-meleg vizes kézmosóval.

Hivatkozott a felperes a Gyer. 149.§ (5) bekezdésében foglaltakra, az Alkotmány 54.§-ára és 70/A.§ (3) bekezdésére, valamint a fogyatékos személyek jogairól és esélyegyenlőségük biztosításáról szóló 1998. évi XXVI. törvényre, annak az I. fejezetére, továbbá az egyenlő bánásmódról és esélyegyenlőség előmozdításáról szóló 2003. évi CXXV. törvényre.

Az elsőfokú bíróság az alperes határozatát hatályon kívül helyezte.

Ítéletének indokolásában kifejtette, hogy az alperes a közigazgatási jogvita elbírálásához a tényállást

helyesen állapította meg, és helyes volt az általa alkalmazott jogszabályok köre is. Ezen anyagi jogszabályokat alkalmazta az elsőfokú bíróság is, azonban az alperes határozatában foglalt döntéstől eltérő értelmezés alapján hozta meg ítéletét.

Rögzítette, hogy a felperes a keresetében a határozat indokolása alapján vitathatja annak jogszerűségét. Az alperes ellenkérelme nem határozat, ezért az abban foglalt további indokolás nem tekinthető a közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól szóló 2004. évi CXL. törvény (a továbbiakban: Ket.) 72.§ (1) bekezdés szerint a határozat indokolásának. A fentiek alapján mellőzte az alperes ellenkérelmében megjelölt szociális igazgatásról és a szociális ellátásokról szóló 1993. évi III. törvény (a továbbiakban: Sztv.) ügyletkötés időpontjában hatályos 119/A. §, valamint 2011. január 1. napjától hatályos 119/A. § (2) bekezdésének vizsgálatát.

A Ptk. 14/B.§ (2) bekezdésének c) pontjára, 16.§ (1) bekezdésének d) pontjára, (2) bekezdés b) pontjára, 20/B. és 20/C.§-aira hivatkozással elsődlegesen azt vizsgálta, hogy érvényes szerződés jött-e létre a gondnok és a vállalkozó között, és ehhez a szerződéshez a gyámhatóság a jóváhagyását megadta-e.

E körben megállapította, hogy az alperes nem vitatta azt a felperesi és I.r. beavatkozói állítást, hogy az elsőfokú gyámhatósághoz szóban mindketten bejelentették a tervezett átalakítást, és kérték a gyámhatóság hozzájárulását, sőt a gyámhatóság illetékes csoportvezetője – többedmagával – járt a helyszínen, és szóban hozzájárult az átalakítás elvégzéséhez, erről okirat külön nem készült. Ennek ellenére és a kifizetés engedélyezéséről szóló határozat alapján arra a következtetésre jutott, hogy a kifizetésről rendelkező elsőfokú határozat magában foglalja az elsőfokú gyámhatóság jóváhagyását az átalakításhoz, ezért a szerződést érvényesnek minősítette.

Rögzítette, hogy az érvényesen létrejött vállalkozási szerződés kifejezetten a gondnokolt felperes érdekét, életminőségének javulását szolgálta. A Ptk. 14/B.§ (2) bekezdésének d) pontja alapján a gondnokolt megköthet olyan szerződéseket, amelyekkel kizárólag előnyt szerez. Kiemelte, hogy a korlátozottan cselekvőképes felperes a szerződést – annak tartalma és a felek körülményeire tekintettel – cselekvőképessége fennállása esetén is megkötötte volna.

Hangsúlyozta, hogy a gondnok vagyonkezelésének két alapvető célt kell szolgálnia: egyrészt, hogy megóvja a gondnokság alá helyezett személy vagyonát; másrészt pedig, hogy e vagyontól biztosítsa a gondnokolt jólétét. E két cél együttes érvényesülését szolgálja a Ptk. 20/B.§ rendelkezése, amely tartalmában azonos Gyer. 147.§ (1) bekezdése szerint alkalmazandó a házasságról, a családról és a gyámságról szóló 1952. évi IV. törvény (a továbbiakban: Csjt.) 82.§ (2) bekezdésében foglaltakkal. Álláspontja szerint e kettős cél azt a kötelezettséget rója a gondnokra és a gyámhatóságra, hogy mérlegelje, hogy a konkrét helyzetben melyik cél a magasabb rendű, melyik az elsődleges, amelynek teljesülnie kell.

Kifejtette, hogy a jogszabályi hierarchiában a Ptk. magasabb rendű jogszabály, mint a Gyer., és figyelemmel arra, hogy a magasabb rendű jogszabály előírása az irányadó, a gyámhatóság az összeg kiutalásával a Ptk. 20/C.§-át tekintette magasabb rendű, elsődleges célnak, azaz a gondnokolt jólétének szolgálatát, szemben a gondnokolt vagyonának megóvásával.

E körben osztotta a megyei bíróság az elsőfokú gyámhatóság álláspontját, figyelemmel arra is, hogy az éves számadásokból következően a felperes évente több kiránduláson vesz részt, amelynek összege közel hasonló mértékű, mint a vizsgált egyösszegű kiadás.

Megállapította, hogy a felperes gondnoka a Ptk. 20/B.§-a alapján járt el, a 20/C.§ előírásainak megfelelően a gondnok vagyonkezelése a gondnokolt jólétét szolgálta, meghallgatta a felperes személyes kívánságát, vagyonának állagától függően jogosnak minősített igényét teljesítette.

Utalt arra, hogy a gyámhatóság határozatának tartalma szerint a gondnokot kártérítés megfizetésére kötelezte, amely igény polgári (munkaügyi) perben érvényesíthető. A közigazgatási eljárásban nincs lehetőség a felperes és a vállalkozó között létrejött vállalkozási szerződére, vagy annak érvénytelenségére alapított igények érvényesítésére.

A jogerős ítélet ellen az alperes nyújtott be felülvizsgálati kérelmet, annak hatályon kívül helyezését és a kereset elutasítását kérte.

Az alperes előadta, hogy a felügyeli eljárásban hozott határozatnak nem kötelező tartalmi eleme a Ket. 115.§ (5) bekezdése, a döntés indokolására vonatkozó kötelezettségének eleget tett.

Arra hivatkozott, hogy a jogerős ítélet sérti a Ptk. 20/B. és 20/C.§-ait. Álláspontja szerint gondnokolt és a gondnoka, illetve az I.r. beavatkozási intézmény között létrejött megállapodásban hivatkozott Önkormányzat MKGy.14/2008.(XI.30.) számú rendeletének 2. számú melléklet 8. pontja az átlagot jóval meghaladó minőségű elhelyezési körülményeket és szolgáltatásokat biztosító, azaz emelt szintű férőhellyel rendelkező, tartós bentlakásos intézményekre vonatkozik. Álláspontja szerint az I.r. beavatkozó intézmény azonban nem rendelkezik működési engedéllyel emelt szintű férőhelyre; ugyanakkor az intézmény ebben a megállapodásban egyszeri hozzájárulást kért, amelyet csak emelt szintű férőhely esetén tehetett volna meg.

Nem tartotta megalapozottnak a felperes törvényes képviselőjének a bírósági tárgyaláson tett nyilatkozatát, mely szerint a gondnokolt vagyonának a szoba-átalakításba történő befektetése tíz éves ingatlanhasználati jogot keletkeztetett. E körben hivatkozott a személyes gondoskodást nyújtó szociális intézmények szakmai feladatairól és működésük feltételeiről szóló 1/2000.(I.7.) SzCsM rendelet 41.§-ára, valamint Sztv. 94-94/D.§-ára.

Hangsúlyozta, hogy az elsőfokú iratokból egyértelműen megállapítható, hogy sem a gondnok, sem a felperesi gondnokolt nem kérte a közöttük és az I.r. beavatkozó között létrejött, illetve a vállalkozóval kötött megállapodásban tett törvényes képviselői jognyilatkozat jóváhagyását, melyek ez okból érvénytelenek.

Sérelmezte, hogy a megyei bíróság tényként fogadta el, hogy a gyámhivatal csoportvezetője járt az intézményben, és szóban előzetesen hozzájárult az átalakítás elvégzéséhez, holott sem a megkötött vállalkozási szerződésben, sem az I.r. beavatkozó és a felperes közötti megállapodásban foglalt törvényes képviselői nyilatkozat jóváhagyását nem kérte a felperes és gondnoka, és ennek ellenkezőjét a közigazgatási perben sem bizonyította.

Hivatkozott arra is, hogy a szerződésben foglalt törvényes képviselői jognyilatkozat jóváhagyása iránti eljárás kérelemre induló gyámhatósági eljárás, melyhez a kérelmezőnek csatolnia kell a jóváhagyást igénylő szerződést. A kérelem és a döntés kötelező formai elemei tekintetében utalt a Ket.34.§ (1) bekezdésében és a 39.§ (1) bekezdésében foglaltakra, valamint a 72.§ (1) bekezdésére.

Kifejtette, hogy a bíróság döntésében helyesen állapította meg, hogy az elsőfokú hatóság kizárólag a gyermekvédelmi és gyámügyi feladat- és hatáskörök ellátásáról, valamint a gyámhatóság szervezetéről és illetékességéről szóló 331/2006.(XII.23.) Korm. rendelet (a továbbiakban: R.) 11.§ a) pontjára, valamint a Gyer. 149.§ (1) bekezdésére hivatkozott, és nem hivatkozott a R. 11.§ b) pontjára, mely a gyámhivatalnak a gondnok vagyon- és bérlakás kezeléséhez kapcsolódó jognyilatkozata érvényességéhez szükséges jóváhagyásáról szól. Hivatkozott az alperes az R. 1.§ (2)

bekezdésének hatásköri szabályára, továbbá a Ket. 72.§ (1) bekezdésére.

Állította, hogy a Gyer. 2011. január 1. előtt hatályos 149.§ (4) bekezdése az ezt követően hatályos rendelkezéstől eltérő szabályozást tartalmaz, ebből egyértelműen levezethető, hogy 2011. január 1. előtt nem volt jogszabályi lehetőség arra, hogy a gondnokolt anyagi eszközöket bocsásson az intézmény rendelkezésére, így a gyámhivatalnak nem volt mérlegelési lehetősége, hogy a gondnokolt érdekében áll-e a beruházás, és az ehhez kapcsolódó anyagi hozzájárulás, mert azt jogszabály egyértelműen kizárta.

A felperes felülvizsgálati ellenkérelmében a jogerős ítélet hatályban tartását kérte, annak helyes indokai alapján.

A Kúria a jogerős ítéletet a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (továbbiakban: Pp.) 275.§ (2) bekezdése alapján a felülvizsgálati kérelem keretei között vizsgálta és azt állapította meg, hogy az alperes felülvizsgálati kérelme alapos.

A Ptk. 20/B.§-a szerint a gondnok köteles a gyámhatóság felhívására beszolgáltatni a gondnokolt pénzét, értékpapírjait, valamint értéktárgyait, ha azokat - figyelemmel a 20/C.§-ban foglaltakra is - a rendes vagyonkezelés szabályai szerint folyó kiadásokra készen tartani nem kell. A gyámhatósághoz beszolgáltatott vagyonnal való rendelkezéshez a gyámhatóság jóváhagyása szükséges.

A Ptk. 20/C.§-a értelmében a gondnok vagyonkezelésének a gondnokolt jólétét kell szolgálnia. A gondnok köteles a gondnokolt személyes kívánságait meghallgatni, és a vagyon állagától függően a jogos igényeket lehetőség szerint teljesíteni.

A Gyer. 149.§ (2) bekezdése szerint a gyámhivatal akkor engedélyezheti a törvényes képviselő kérelmére a gyámi fenntartásos betétben elhelyezett pénznek államilag garantált értékpapírba, biztosítási kötvénybe, ingó vagy ingatlan vagyonba történő befektetését, ha az a gyermek, illetve a gondnokolt érdekében áll.

Ugyanezen szakasz (4) bekezdése értelmében a szociális intézményben elhelyezett gondnokolt esetében a gyámhivatal nem engedélyezheti a pénz felhasználását - a személyi térítési díj és a költőpénz kivételével - az intézményi költségek fedezésére.

Ugyanezen szakasz (5) bekezdése pedig úgy szól, hogy a gyermekotthonban elhelyezett átmeneti vagy tartós nevelésbe vett gyermek gyámja, valamint a bentlakásos szociális intézményben elhelyezett gondnokság alatt álló személy gondnoka, a gyermek, illetve a gondnokolt külön jogszabályban meghatározott kötelező ellátásait meghaladó szükségleteire - különösen tartós fogyasztási cikk vásárlására, a gyermek képességeinek fejlesztésére és jelentősebb vagyoni érték megszerzésére - a gyámi fenntartásos betétből pénzfelvétel engedélyezését kérheti a gyámhivataltól.

A Kúria – szemben az eljáró bíróság álláspontjával - nem látott ellentétet a Ptk. 20/C.§-a és a Gyer. 149.§-ának (4) bekezdése között.

A perbeli időszakban hatályos Gyer. 149.§ (4) bekezdése lényegében azt mondta ki, hogy a Gyer. 149.§ (2) bekezdésében lévő azon feltétel, miszerint az ingatlanvagyonba történő befektetés akkor engedélyezhető, ha az a gondnokolt érdekében áll, semmi esetre sem értelmezhető úgy, hogy az elhelyezését biztosító intézmény (mint ingatlan) költségei fedezhetők belőle. E jogszabályi rendelkezés tiltotta az intézmény átalakításának költségeihez való hozzájárulást a gondnokolt részéről, ezért azt az I.r. beavatkozási intézménynek kellett (volna) fedeznie.

A Kúria álláspontja szerint a Gyer. 149.§ (4) bekezdése tudatos jogalkotói megfontolást takar, ha

azonban azzal az elsőfokú bíróság – akár a Ptk. rendelkezései alapján nem ért egyet, a Ptk. és a Gyer. rendelkezései között jogszabályi kollíziót vél felfedezni - a per tárgyalásának felfüggesztése mellett az akkor hatályos Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény (a továbbiakban: AB törvény) 38.§ (1) bekezdése alapján kellett volna eljárnia.

Valójában a Ptk. 20/C.§-ába nem „ütközött” a határozat meghozatalakor hatályos és a Pp. 339/A.§-a alapján jelen ügyben alkalmazandó Gyer. 149.§ (4) bekezdése, hiszen a gondnok a jogos igények – lehetőségek szerinti –teljesítésére köteles, márpedig a Gyer. 149.§ (4) bekezdésébe ütköző igény nem tekinthető jogos igénynek, mivel kogens, tiltó jogi normába ütközik.

A Pp. 339/A.§-a alapján az alperes határozatának jogszerűségét nem érinti, hogy a jogalkotó 2011. január 1. napjától a gondnokolt érdekében álló jogos igényként ismeri el Sztv. 119/A.§ (2) bekezdése szerinti költségeket, kivéve ezt az esetkört az intézményi költségek gondnokolt pénzéből való finanszírozásának - továbbra is élő - általános tilalma alól. Ez azt jelenti, hogy a perbeli esethez hasonló megállapodásokat köthet egymással a tartós bentlakásos intézményi ellátásban részesülő személy és az intézmény, az ilyen megállapodások jóváhagyásának és ennek alapján a költségek gondnokolt részéről történő fedezésének 2011. január 1. napja után nincs akadálya.

A Kúria szükségesnek tarja megjegyezni, hogy a perbeli időszakban hatályos Gyer. 149.§ (5) bekezdése csak a (4) bekezdés tükrében értelmezhető, az az minden olyan esetre alkalmazható, amely nem tartozik a Gyer. 149.§ (4) bekezdése alá. Ez az eset azonban a Gyer. 149.§ (4) bekezdésének szabályozási körébe tartozott.

A felperes keresetének további jogszabályhelyekre hivatkozása (Alkotmány, ENSZ Egyezmény, Ebktv. stb.) arra vonatkozó érvelés volt, hogy a beavatkozói intézmény teljesíti-e nemzetközi egyezményekben vállalt kötelezettségeit, biztosítja-e az alkotmányos alapjogok érvényesülését, illetve a fogyatékos személyek esélyegyenlőségét. Ez ugyan társadalmi szempontból fontos kérdés, de nincs semmilyen tartalmi összefüggésben azzal, hogy e célok megvalósulása finanszírozható-e a gondnokolt megtakarításaiból. Jelen ügy tárgya pedig ez utóbbi volt.

A Kúria a felülvizsgálati kérelem egyéb kifogásait vizsgálva azt állapította meg, hogy az emelt szintű férőhellyel rendelkező intézményi működési engedély hiányában a 14/2008.(XI.30.) önkormányzati rendelet 2.számú mellékletének 8. pontjára a megkötött szerződés nem utalhatott volna. A szerződés érvényességéhez a Ptk. 16.§ (1) bekezdés d) pontja szerint a 20/B.§-a alapján beszolgáltatott vagyonra vonatkozóan a gyámhatóság jóváhagyása szükséges. A hatósági jóváhagyásnak kifejezett és egyértelmű nyilatkozatnak kell lennie, meg kell felelnie a hatóság eljárására vonatkozó Ket. előírásoknak, így a hatóság egyik képviselőjének (munkatársának) ráutaló magatartása e körben nem lehet releváns.

Minderre tekintettel a Kúria a Pp. 275.§ (4) bekezdése alapján a jogerős ítéletet hatályon kívül helyezte és egyben felperes keresetét elutasította.

A Kúria a Pp. 78.§ (2) bekezdése alapján kötelezte a felperest a jogtanácsosi képviselettel járó a felülvizsgálati eljárásban felmerült költség megfizetésére, melynek összegét a 32/2003.(VIII.22.) IM rendelet 3.§ (3)bekezdése alapján határozta meg.

A Kúria az illeték viseléséről a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló 1997. évi XXXI. törvény 133/A.§ (1) bekezdésére figyelemmel döntött.

Budapest, 2012. szeptember 19.

Dr. Fekete Ildikó sk. a tanács elnöke, Dr. Dávid Irén sk. előadó bíró, Dr. Tóth Kincső sk. bíró